

Cui prodest? Câteva reflecții asupra mult așteptatelor norme tehnice

M. Drăgoi

În cartea sa intitulată „Ipocrizia disperării”, Teodor Mazilu spunea că orice om simte nevoia să se miște într-un spațiu moral, să se știe așezat între câteva repere etice: hoții nuucid, criminalii nu fură și așa mai departe.

Din păcate, ceea ce (ni) s-a întâmplat în ultimele două decenii duce ipoteza lui Mazilu în domeniul ridicolului, iar părerea unui coleg de-al nostru, ce spunea cu zece ani în urmă că normele tehnice anulează două emisfere cerebrale și cinci ani de facultate, trebuie privită cu o convenită rezervă: nici emisferele nu mai sunt ce au fost (exceptându-le pe cele de Magdeburg, peste care dai unde te aștepți mai puțin, adică în posturi cheie), nici școala.

Acum, a înlocui complet norma cu ghidul de bună practică ar fi o curată sinucidere instituțională. Care sinucidere se va produce oricum, dacă setul de norme și instrucțiuni tehnice („scutul pădurii”, cum îl numea cineva în totală necunoștință de cauză), apărut în urmă cu exact trei decenii, nu va fi înlocuit cu altceva. Ce va fi acest „altceva” este greu de spus, motiv pentru care vom încerca să creionăm câteva linii de diferențiere principială, eventual și metodologică, de abordare, față de modul în care s-a lucrat în 1986. Sau în 2000, când aceleași norme tehnice au fost actualizate (sau mai degrabă „toaletate”), premisele fiind aceleași: (1) statul este cel mai important proprietar și (2) nimic nou sub soare ... (-le științelor silvice).

Dacă în 1986 aveam obligația de a ne conforma unei legi privind conservarea fondului

forestier (Legea 1/1986), prioritățile de acum decurg din statutul de țară membră a UE. Iar practica elaborării și implementării unor politici publice i-a învățat pe cei mai vechi membri ai UE că „vorba dulce mult aduce” în relația dintre stat și cetățean, motiv pentru care multe norme au fost înlocuite cu ghiduri de bună practică: în agricultură, în planificare locală, în transporturi ș.a.m.d.

Măsura în care o asemenea abordare este oportună depinde de ce înțelegem prin normă: reglementare tehnică sau juridică? Sau ambele? Prima accepțiune ar trebui să iasă din discuție datorită diversității condițiilor întâlnite în teren. Dacă s-ar merge pe această cale drumul este anevoios pentru că orice situație particulară trebuie luată în considerație și nu avem nicio garanție că cel ce gândește soluția („teoreticianul”) înțelege și stăpânește mai bine problema decât cel ce o trăiește nemijlocit („practicianul”). Sau că soluția în sine nu creează alte probleme. Cum Pământul este un meta-organism, iar mult lăudatul ecosistem forestier este ceva foarte complicat și fragil (mai puțin pentru silvicultori și pentru firmele de exploatare), ar fi bine să mergem pe soluția lui Hipocrat, varianta populară: decât să strici, mai bine nu faci nimic. Așa că normele ar trebui să conțină câteva lucruri clar interzise, iar restul prevederilor să arate câteva mijloace de îndeplinire a criteriilor de gestionare durabilă a pădurilor, adoptate la nivel european.

În urmă cu trei decenii nu aveam nici societate civilă, nici proprietari particulari (evit

sintagma „proprietari privați de pădure” pentru a nu se înțelege cumva că sunt privați de vreo componentă a dreptului de proprietate). Ideea că pădurea trebuie gestionată unitar, indiferent de deținător și indiferent de mărimea proprietății, este cât se poate de periculoasă. Mai ales în condițiile în care Codul Silvic a deschis cutia Pandorei: art. 97, al. 2 prevede fie acordul proprietarului, fie plata (anuală?) a unei juste și prealabile despăgubiri pentru impunerea de restricții proprietarilor de păduri, prin amenajamente silvice.

Cum ne vor convinge specialiștii din domeniul amenajării pădurilor că au găsit soluții viabile, aplicabile și care nu vor genera alte conflicte, rămâne de văzut. Aceasta pare a fi marea provocare a acestor norme tehnice, deoarece aceeași lege spune că autoritatea publică ce răspunde de silvicultură le va elabora în colaborare cu Academia de Științe Agricole și Silvicultură, cu alte instituții de specialitate și cu organizații nonguvernamentale. În condițiile în care amenajamentul este pentru unii dogmă iar pentru alții (cel mult) normă, va fi imposibil de ajuns la o soluție de compromis prin care să se armonizeze cât de cât interesele proprietarilor (ce vor fi, în sfârșit!) privați de pădure.

În orice ramură economică transferul tehnologic este neliniar și sunt, trebuie să o recunoaștem, câteva domenii în care de decenii nu am mai avut elemente de progres tehnologic autentic: în împăduriri, în silvotehnică și în producerea puieților în pepiniere nu s-a mai întâmplat nimic spectaculos; ba nici măcar ceea ce era nou acum două decenii nu a fost asimilat de practica noastră. De ce oare? Emisferele de Magdeburg vor spune că nu putem aplica rezultatele cercetărilor întreprinse de alții și, în lipsa propriilor noastre studii, nu vom putea schimba nimic. Nici în materie de rărituri, nici în materie de împăduriri, nici în ceea ce privește alegerea tratamentelor. Iar în materie de amenajare, am stabilit deja...

Jurisprudența în materie de delict silvice ne-a lăsat, într-un număr covârșitor de cazuri, complet descoperiți și cu buza umflată. După

mai bine de 15 ani de dosare penale finalizate cu NUP și cu salarii compensatorii, imaginea publică a corpului silvic este extrem de defavorabilă: „niște mafioți care se joacă de-a dreptatea să ne prostescă; toți sunt înțeleși între ei”. Iar aceasta, și din cauza proastei comunicări, și din cauza orgoliilor, și din cauza faptului că ne-am apărat în instanțe cu “Biometria arborilor și arboretelor” precum polonezii cu cavaleria în fața invaziei tancurilor germane. Consecința: tendința de a scoate sintagma „estimație statistică” din limbajul tehnic, pentru că de fiecare dată când am folosit-o s-a întors împotriva noastră. Dar cum Curtea de Conturi a trecut cu brio examenul la silvicultură, putem spera că și celelalte organe de control vor mai fi învățat câte ceva din tainele meseriei noastre. Și cu cât acest „ceva” va fi mai clar și mai concis, mai lipsit de ambiguități, cu atât va fi mai bine. Pentru pădure.

Trebuie să recunoaștem că certificarea forestieră a plafonat cumva spațiul de manevră în ceea ce privește reglementarea silvică. Orice normă tehnică ar trebui să țină cont de acest lucru și, “mireni” fiind, nu putem fi “mai catolici decât Papa”. De asemenea, ar trebui să învățăm ceva din experiența identificării unor măsuri pentru introducerea de plăți compensatorii prin intermediul actualului Program Național de Dezvoltare Rurală. De la atâta suprareglementare, foarte puține măsuri au mai rămas opționale, a se citi la latitudinea proprietarului. Iar compensațiile se acordă pentru măsurile asumate în mod voluntar, și nu pentru cele ce sunt oricum obligatorii. Consecința: am condamnat micii proprietari la cel mai mic nivel al plăților de silvo-mediu din UE și asta pentru că am fost obligați să ne raportăm la niște norme tehnice pentru care - nu-i așa? - o pădure de un hectar trebuie gospodărită la fel ca una de o mie de hectare.

Donella Meadows¹ spunea undeva că în clipa în care nu mai cauți vinovatul, ci doar definești sistemul în care cineva calcă strâmb, gândești deja sistemic. Tot de la ea știm că orice sistem socio-economic își definește

propriul comportament. Important nu e să-l controlăm, ci să-l înțelegem și să-l angrenăm într-un mecanism care să funcționeze fără a afecta echilibrul social, economic și ecologic. Iar orice restricție trebuie analizată nu doar din perspectiva obiectivului ce trebuie atins, ci și din perspectiva reacțiilor pe care le va crea.

În urmă cu 15 ani, glosând pe aceeași temă, postasem pe portalul gestionat de colegul nostru Cătălin Tobescu o rețetă odioasă de manipulare: fixează un obiectiv (moral, în exemplul de atunci) greu de atins și vei crea sigur un complex de vinovăție, pe care îl poți folosi apoi în propriul interes („v-am spus eu că ...”). Era vorba de un pastor american ce convinsese câteva sute de fete să jure, cu mâna pe Biblie, că-și vor păstra fecioria până în noaptea nunții.

Până când grupurile de lucru se vor constitui, sperăm că emisferele de Magdeburg se vor fi fisurat, iar celelalte, normale, se vor fi trezit la realitate. Dar cu frică de Dumnezeu.

Notă

¹Co-autor al mai multor lucrări de sinteză, prin care s-a realizat poziționarea corectă a sistemului socio-economic global în ecosistemul terestru: “Limitele creșterii” (1972), “Dinamica creșterii într-o lume finită” (1974), “Dincolo de limite” (1992) și “Limitele creșterii, actualizate după 30 de ani” (2004).